

TIASAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 5, Sayı: 19, Aralık 2018, s. 395-408

Öğr. Gör. Sevcan BAYRAK

Şırnak Üniversitesi, Silopi Meslek Yüksek Okulu, Çocuk Gelişimi ve Hizmetleri
Bölümü, sevcanbayrak23@gmail.com

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE AİLE KATILIM ETKİNLİKLERİ¹

Özet

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğumundan itibaren, ilköğretime kadar olan tüm yaşantılarını içeren eğitim sürecidir. 0-5 yaş dönemini kapsayan bu dönem, çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişiminin hızlı olduğu ve kişilik yapısının biçimlenmeye başladığı, temel alışkanlıkların çocuğa kazandırıldığı önemli bir dönemdir. Okul öncesi eğitim aile katılımını temel alan yapısıyla aileyi eğitim sürecinin parçası haline getirmektedir. Bu nedenle okul öncesi eğitim sürecinin sadece çocuğun gelişim süreçlerini desteklemekle kalmayıp aileye, eğitime katılımında da aktif bir süreç yaşattığı düşünülmelidir. Erken dönemde verilen eğitimin çocuk ve aile açısından doğrularının ortaya konulması bu dönem eğitiminin öneminin bir kez daha vurgulanması açısından önem taşımaktadır.

Okul öncesi eğitim programları ne kadar iyi hazırlanmış olursa olsun, aileler tarafından desteklenmediği sürece etkili olmamaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklarda kalıcı davranış değişikliklerinin gerçekleşebilmesi, programda planlanan öğrenme yaşantılarının ailede sürdürülmesi ile mümkündür. Anne ve babaların okul öncesi dönemde çocuklarını desteklemeleri gerekmektedir. Aile çocuğun hayatının her alanında ayrıcalıklı bir yere sahiptir ve küçük çocuklar bütünsel olarak ailelerine bağlıdırlar. Çocuk, ilk eğitimini ailede alır ve ebeveynler çocuklarının ilk eğitimcileridir. Her çocuk okula geldiği zaman yetiştiği aile yapısından izler taşır. Kritik dönem olarak nitelendirdiğimiz bu süreçte aile önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Eğitim, Çocuk, Aile Katılım Etkinlikleri

¹ Bu çalışma Sevcan BAYRAK ın yüksek lisans seminerinden üretilmiştir.

FAMILY PARTICIPATION ACTIVITIES IN PRE-SCHOOL EDUCATION

Abstract

Pre-school education is the educational process that includes all the lives of the child from the birth of the child to primary school. This period, which covers the 0-5 age period, is an important period in which the child's physical, mental, emotional and social development is fast and the personality structure starts to form and the basic habits are given to the child. Pre-school education makes the family part of the education process with its structure based on family participation. For this reason, it should be considered that the pre-school education process not only supports the child's development processes but also provides an active process for the family and participation in education. It is important to emphasize the importance of the education given in the early period to emphasize the importance of education.

No matter how well pre-school education programs are prepared, they are not effective unless supported by families. The realization of permanent behavioral changes in preschool education institutions in children is possible with the planned learning experiences in the program. Parents should support their children in preschool period. The family has a privileged place in every aspect of the child's life, and young children are wholly dependent on their families. The child takes his initial education in the family and the parents are the first educators of his children. When each child arrives at school, he or she has traces of family structure. The family plays an important role in this process, which we call a critical period.

Keywords: Family, Education, Children, Family Participation Activities

Aile Katılımının Önemi

Çocuk gelişiminde 5 yaş dönemi oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bu dönemde çocuk hızlı bir gelişim süreci içindedir ve ilk eğitimini ailede alır. Anne babanın öğrettikleri ve yakın çevreden alınan bilgiler, çocuğun yaşamını önemli şekilde etkiler. Çocuk için gerekli olan en etkin eğitim anne, baba ve öğretmenin birlikte çalışmalarıyla gerçekleşir. Bu nedenle okul öncesi eğitim programına aile katılımını sağlamak çocukların gelişimi açısından önemle üzerinde durulan bir konu haline gelmiştir. Okul öncesi eğitim programları ne kadar iyi hazırlanmış olursa olsun aileler tarafından desteklenmediği sürece etkili olamamaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklarda kalıcı davranış değişikliklerinin gerçekleşebilmesi programda planlanan aile yaşantılarının ailede sürdürülebilmesi ile mümkün olmaktadır (M.E.B, 2006: 40; Aral, Kandır ve Can Yaşar, 2000).

Ailenin ve öğretmenin bir arada çalışması, fikir ve bilgi alışverişini sağlamaktadır. Ayrıca okulda verilen eğitimin evde desteklenmesi ve pekiştirilmesiyle eğitim kalıcı bir nitelik taşır. Eğitimde devamlılık ilkesi göz önünde bulundurulduğunda, okulun eğitim rolüne aile katılımı boyutunun da katılması gerekmektedir (Ural, 2005;373-382; Kağıtçıbaşı, 1991; 150-151; Zembat ve Unutkan, 1999,151-173).

Okula devam eden çocukla birlikte ailenin eğitildiği programlar başlangıçta sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan yoksun olan aileler ile yapılmaya başlanmıştır. Okul öncesi eğitim

programlarının bazılarının başarısızlığı çocuğu doğal çevresinden soyutlamalarından kaynaklanmaktadır. Sosyal çevresi desteklenmemiş bir çocuk okul öncesi eğitim programından yararlı olsa bile program bittiği zaman kendi başına kalmakta ve aile çevresiyle birlikte içinde yetiştiği çevre değişmemiş olduğu için programdan edindiği becerileri sürdürmemektedir. Çocuğun daha iyi gelişmesi için kapsamlı bir okul öncesi eğitim programına önemle ihtiyaç duyulmaktadır (Ural, 2005; 373-382; Kağıtçıbaşı,1991;151).

Bu anlayış erken çocukluk eğitim programlarının çocuk merkezli olmaktan ziyade aile merkezli bir özellik taşıması anlayışını da beraberinde getirmiştir. Bu anlayışla getirilen aile destek programları, aileye sunulan çok yönlü hizmetler yoluyla ailenin, çocuklarının eğitim ve gelişim gereksinimlerini karşılama açısından güçlendirilmesini, aileye çocuğun ev ortamında kazanabileceği deneyimler konusunda bilgi verilmesini ve çocukların gelişimlerinin hızlandırılmasını hedeflemektedir. Erken çocukluk eğitim programlarına aile katılımının sağlanması tüm eğitim kademelerine kıyasla bu nedenle özellikle okulöncesi eğitim aşamasında çok daha kritik değer taşımaktadır (Eryorulmaz, 1993: 90 – 91;).

Ailenin okul süreçlerine katılması, özellikle 1980’li yıllardan itibaren yapılan araştırmalarla birlikte önem kazanan bir konudur. Bu konuda yapılan araştırmalardan çıkarılabilecek temel sonuç, ailelerin okula katılımının çok yönlü olumlu etkileri olabileceğidir. Okul öncesi dönem ve ilköğretim döneminde okul-aile işbirliği özel bir öneme sahiptir. Ailenin okul çalışmalarına dahil edilmesine yönelik yapılan çalışmalar, aile katılımının öğrencilerin başarılarını artırdığını, katılım, güdülenme ve kendine güven duygusunun gelişmesini ve onların okul ile öğretmenlere yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerini sağladığını göstermektedir (Arıkan, 2007; 25-30; Pehlivan, 1997; 51-52).

Günümüzde okul yalnızca bilgi aktaran bir kurum değildir. Okullar bir yönden çocuk ve gençlerin yasama hazırlanmaları ve sosyalleşmeleri sürecinde rol oynarken, diğer yönden de anne ve babaların eğitimine yardımcı olmak zorundadır. Ayrıca, aile çocuğun informal eğitiminin gerçekleştiği, okul ise formal eğitimin verildiği kurumlardır. Toplumsal amaçlara ulaşmada bu iki eğitim sürecinin birbiri ile bütünleşmesi ve tutarlılık göstermesi büyük önem taşımaktadır. Okulda verilen eğitimin evde, evde verilen eğitimin okulda desteklenmesi, bir devamlılığın söz konusu olması ve bu sayede hem okulda hem de evde çocuğun istedik davranış değişikliklerine güvenli ve kontrollü bir biçimde ulaşması ana amaçtır. Bu yüzden eğitim açısından okul ile aile arasında sağlam bir ilişkinin kurulması önemli bir gerekliliktir (Zembat ve Unutkan, 2001;90-91; Kaya,2002;120; Eyidoğan, 2004;48; M.E.B, 2006: 40).

Çocuğun bütün alanlardaki gelişim düzeyi, gelişimsel özelliklerinin nasıl biçimleneceği ve onun gelecek yaşamını nasıl etkileyeceği pek çok değişkene bağlıdır. Bu değişkenlerden bazıları; ailenin sos yo-ekonomik ve sos yo kültürel durumu, ailenin çocuğa sağladığı uyaranlar, ebeveynlerin birbirleri ve çocukları ile ilişkileri, çocuk yetiştirme tutumları, sözel iletişim biçimleri, nasıl model oldukları, sağlık, beslenme ve eğitim konularındaki bilgi ve olanakları olarak büyük önem taşımaktadır (Kaya, 2002,128;).

Tüm bu değişkenlere bağlı olarak çocukların bilinçli ve sağlıklı ortamlarda gelişmeleri ve eğitim almaları büyük önem taşımaktadır. Çocuğun gelişim ve eğitiminde bu denli etkileri olan aile üyelerinin, çocuk gelişimi ve eğitimi konularında bilgilendirilmeleri ve bilinçlendirilmeleri, bir program dahilinde eğitilmeleri ya da en azından çocukları ile ilgili

eğitim yaşantılarına katılarak etkileşimde bulunmalarının sağlanması büyük önem taşımaktadır (Üstünoğlu,1990-65;).

Kaliteli bir eğitime ulaşmak için sağlıklı bir öğretmen-veli işbirliğine, sağlıklı bir işbirliği içinse tarafların birbirleriyle açık iletişim kurmalarına ve çocukların hayatımızdaki önemini çok daha iyi kavramalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Okulun da, anne babanın da amacı, çocuklara daha iyi bir eğitim ortamı yaratmak olduğuna göre; okul ve aileler arasında sağlanabilecek işbirliği, okulun, çevrenin imkânlarından da yararlanarak, daha iyi, daha zengin bir eğitim ortamı haline gelmesinde büyük katkı sağlayacaktır (M.E.B,2006: 35).

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kullanılan Aile Katılım Yöntemleri

Başarılı bir aile katılımını sağlayabilmek için ilk adım aile ve okulun ilk olarak iletişimde bulunduğu yani çocuğun okula ilk başladığı dönemde atılmalıdır. Okullar yeni bir grup çocuğu tanıştırmak için farklı yöntemler geliştirmişlerdir. Bazı okullar bir defada birkaç yeni çocuğu kabul etmektedirler. Bu durum da öğretmenin her çocukla iletişim kurması için gerekli zamanı vermektedir. Bunun sonucunda ailenin sınıfta çocuğuyla birlikte kalabilmesi için yer almasına olanak tanır. Kurulan ilk ilişkiler çocuğun okula kolay ve zevkli bir şekilde alışmasını sağlar. Aileler kendilerini okulda rahat hissederler. Okulun politikası, felsefesi ve amaçlarını tanıtmak için ortam rahatlıkla kurulur. Öğretmenin ve ailenin çocuk hakkında bilgi alış verişinde bulunmalarına olanak sağlar. İlk günlerde toplantılar düzenlenerek ailelerin çocuklarının okula başlamaları hakkındaki görüşleri ve duyguları paylaşılabilir (Hildebrand,1981:448).

Aileler şu yollarla okul öncesi eğitime katılabilirler: programın yapısı ve uygulanması hakkında karar vermeye katılma, sınıfa gözlemci veya gönüllü olarak katılma, ailelerin kurumda personelle işbirliği içinde çalışması, diğer ailelere ev ziyareti yaparak program içinde yer alma, ailelerin çocuğun gelişimi ve eğitimi konularında bilgi sahibi olma, özel konserlere ve gösterilere katılma (Akt, Akök; Powell, 1995: 88-91; Hildebrand,1981:448).

Aile katılımı çocuk, aile, öğretmen ve kurum acılarından çeşitli yararlar sağlamanın yanında eğitim öğretiminin etkililiği ve kalıcılığı açısından da oldukça etkilidir. Aile katılımı çalışmaları yapılan bir kurumda aileler, çocukların öğrenecekleri bilgi hakkında bilgi sahibi olarak öğretmenin de rehberliği ile ev ortamında bu öğrenmeleri pekiştirebilirler. Böylece çocukların okuldan aldıkları bilgi ve becerilerin kalıcılığı sağlanmış olur. Bu nedenle okullarda aile katılım programları yapılması gerekmektedir(Akkök,1991;96-97).

Akkök (1999), Galen (1991)' e göre etkili aile katılım programının özelliklerini şu şekilde belirtmiştir.

- Program, ebeveynlerin çocuklarının eğitimi, gelişimi ve eğitim yöntemleri ile ilgili olduğunu kabul ederek hazırlanmış olmalıdır, Çocuklarının özsaygı kavramı önemlidir ve okulla anne babanın pozitif etkileşimini artırmaktadır. Bu nedenle anne babaların özsaygı kavramını tanımasını sağlama,
- Program, ebeveynlerin becerilerinin ve özelliklerinin farklı olduğu göz önünde bulundurularak hazırlanmış olmalıdır,
- Program, ailelerin ihtiyaçlarına esnek ve yaratıcı programlarla cevap vermelidir,
- Program, ailelerle beklentilerini, rollerini ve sorumluluklarını paylaşır nitelik taşımaktadır,

- Program, ailelerin çocuklarının gelişimine ve eğitim ortamına katkılarını vurgulamalıdır.
- Program, ebeveynin çocuklarına ilişkin gözlemlerini, düşünce ve deneyimlerini öğretmenlerle paylaşabileceği nitelikte olmalıdır,
- Program, ebeveyn-çocuk ilişkisinin çok özel, yakın ve uzun süreli, öğretmen-öğrenci ilişkisinin ise daha az özel ve kısa süreli olduğunu hatırlayarak ve bu farkı dikkate alarak hazırlanmış olmalıdır.
- Program, aileleri karar verme sürecine katmalı ve alınan kararlardan onları haberdar etmelidir. Anne babalara sınıflarda gönüllü olarak gözlem yapmaları için çeşitli yollar ve fırsatlar sağlama,
- Program uygulanırken aile katılımının zaman, enerji ve çaba gerektirdiği unutulmamalıdır.
- Program sürecinde sorunlardan çok çözümlere ağırlık verilmelidir Anne babaları, çocukları ve erken çocukluk programının tamamı hakkında karar verme sürecine katma.
- Çocuğun yaşamında önemli bir etkiye sahip ve eğitiminde önemli bir ortak olan anne babalara destekleyici bir çevre sunma,

Tanımlardaki ortak nokta, aile ve okul arasındaki ilişki ve ailenin çocuğun eğitiminde daha etkin rol almasının sağlanması gerektiği şeklinde birleşmektedir (Galen, 1991: 18-22).

1.7.1 İlk Görüşme

Çocuk okula başlamadan önce anne baba ve okul yöneticisi arasında yapılan ilk görüşmedir. Bu görüşme de yönetici, okulun başlangıç ve bitiş saati, çalışma planı, okulun olanakları gibi konularda ailelere bilgi verir. Aynı zamanda aile ve çocuk hakkında da bilgi alınır (Metin, 2003,25; MEB, 2002: 21).

1.7.2. Bireysel Görüşmeler

Bireysel görüşmeler ebeveynlerin çocuklar ile ilgili beklentileri öğrendikleri ve bu beklentilerine ulaşmak için neler yapabilecekleri ve çocukları ile ilgili karşılaştıkları problemleri nasıl çözecekleri konusunda anne babalara bilgiler veren görüşmelerdir. Bu görüşmeler, öğretmenler tarafından planlanabileceği gibi anne-babalardan gelen talep üzerine de düzenlenebilir (M.E.B, 2006: 80-81).

Kızıltaş (2009), M.E.B (2006)' e, göre bireysel görüşmeler yapılırken dikkat edilmesi gereken noktalar şu şekilde belirtmişler.

- Her çocuğun ebeveyni ile bireysel görüşme düzenli ve planlı olarak yapılmalıdır. Bunun için bireysel görüşme çizelgesi hazırlanmalıdır.
- Bazen evde ya da okuldaki yeni durumlarda da bireysel görüşmeler yapılmalıdır.
- Görüşmeler için uygun bir ortam sağlanmalı, görüşmelerin kesintiye uğramasına izin verilmemelidir.
- Rahat bir atmosfer sağlanmalı, saydam olmalı ve güvenilir olduğunuz hissettirilmelidir.
- Yalnızca sorunlu durumlarda değil olumlu gelişmeleri paylaşmak için de bireysel görüşmeler yapılmalıdır.
- Görüşmelerin amacı açıklanmalı, çocuğun gelişim durumu ve davranışları hakkında ebeveyne bilgi verilmelidir.
- Ebeveynlerden çocuğun evdeki davranışları ve olaylar hakkında bilgi alınmalı, yani durumlar karşılıklı olarak paylaşılmalıdır

- Aileyi suçlayıcı ve yargılayıcı tavırlardan kaçınılmalı, sorunun aile ile birlikte çözümlenebileceği duygusu verilmelidir.

1.7.3. Ev Ziyaretleri

Anne babanın değerlerini, çocuğuna karşı tutum ve davranışlarını, çocukla ilgili beklentilerini öğrenmek, aileyi tanımak için kullanılan en iyi yöntemlerden birisi ev ziyaretleridir (Ömeroğlu 2003: 443).

Ev ziyaretleri sırasında öğretmen, çocuk ve ailesi hakkında daha çok şey öğrenir, çocuğun okula başlamadan önceki ve sonraki durumu arasında karşılaştırmalar yapabilir. Bununla birlikte bu ziyaretler, aileleri kendi yerleriyle bağdaştırmaya ve çocuğun gereksinimleri hakkında çok değerli bilgiler kazanmaya olanak sağlamaktadır. Öğretmen ve aileler arasında yakın bağlar kurulmakta, çocuğun kendine olan güvenini ve öğretmenle aileler arasındaki iletişimi arttırmaktadır. Ev ziyaretlerinde başarılı olabilmek için öğretmenler, farklı ev ortamlarını ve ailelerin çeşitliliğini kabul edebilmelidirler (Seçkin ve Koç, 1997:7; Ersoy, 2003:221).

Öğretmen ev ziyaretleri sırasında anne babaların tutumlarına ve değer yargılarına saygı göstermeli, duygu ve düşüncelerini paylaşarak onları desteklemelidir. Ev ziyaretlerinde öğretmen, anne babalara çocuklarıyla evde uygulayabilecekleri etkinlikler ve uyarıcı çevre düzenlemesi konusunda bilgiler vermelidir. Öğretmen gözlemleri sonucu ailenin güçlü yanlarını ve aile çocuk etkileşimini değerlendirip destekleyici etkinlikler planlamalıdır. Öğretmen ev ziyareti yoluyla edinilen bilgileri yalnızca çocuğun gelişim ve eğitim yaşamını destekleme amacıyla kullanma (Akt. Akkaya, 2007:30-31).

Öğretmen, evi ziyaret ettiğinde aile ile arasında yeni ilişkiler gelişecektir. Bu ilişkilerin gelişmesi özellikle çocuklar açısından önemlidir. Çocuklar öğretmenin onlarla ilgilendiğini ve evlerini ziyaret ettiğini düşünerek kendilerini çok iyi hissederler. Öğretmen, ilk ziyaretinde olumlu bir ilişki kurmak için planlamalar yapmalıdır. Ev merkezli programlarda amaçların oluşturulması, ev ziyaretinin en kritik parçasıdır. Amaçlar bir kez oluşturulunca da bu kez öğretmen, bunları gerçekleştirebilecek yöntemleri planlamalıdır (Güzel, 2006:8).

M.E.B (2006)'e göre ev ziyaretinde öğretmenin yapması gerekenler şöyle belirtmiştir.

- Evdeki rutin işlerin çocuklar için öğrenme yaşantıları olarak nasıl kullanılabilceğini ebeveyne gösterir.
- Çocuk ve ebeveynin birlikte oynayabileceği bir oyun ya da etkinlik planlar.
- Ebeveyne dinleyerek onunla konuşarak, tartışarak ve ona ilgi göstererek destekler.
- Çocuğun da yapımında görev alabileceği oyuncak ya da evde kullanabilecek bir araç yapar.
- Oyun oynar, öykü okur, çocuk ve ebeveyne gözlemler.
- Ebeveyne bazı konularda bilgiler verebilir.
- Ev ziyaretini değerlendirir ve gelecek ziyareti planlar

Ev ziyaretleri sırasında öğretmen, çocuk ve ailesi hakkında daha çok şey öğrenmektedir. Ailelerin çocuğunun gereksinimi hakkında değerli bilgiler kazanmasına olanak sağlamaktadır. Öğretmen ve aileler arasında yakın bağlar kurulmakta, çocuğun kendine olan güvenini, öğretmenler ve aileler arasındaki iletişimi arttırmaktadır (Kandır, 2004:221).

Eğitimci ev ziyaretinde olumlu ilişkiler kurmak için planlamalar yapmaktadır. Ev ziyaretinde eğitimcinin yanında kitap, oyuncak ya da oyun örnekleri götürmesi konuşmak için uygun fırsatlar sağlamaktadır. Öğretmen ev ziyaretleri sırasında anne babaların tutumlarına ve değer yargılarına saygı göstermeli, duygu ve düşüncelerini paylaşarak onları desteklemelidir. Ev ziyaretlerinde öğretmen, anne babalara çocuklarıyla evde uygulayabilecekleri etkinlikler ve uyarıcı çevre düzenlemesi konusunda bilgiler vermelidir. Öğretmen gözlemleri sonucu ailenin güçlü yanlarını ve aile çocuk etkileşimini değerlendirip destekleyici etkinlikler planlamalıdır. Öğretmen ev ziyareti yoluyla edinilen bilgileri yalnızca çocuğun gelişim ve eğitim yaşamını destekleme amacıyla kullanılmalıdır. Eğitimci ev ziyaretinde ailelerin evde çocuğun eğitiminde nasıl yararlanacağını göstermekte, birlikte oynayabilecekleri bir oyun ya da etkinlik planlamakta, bir oyuncak ya da araç hazırlamakta, çocukla kitap okumakta, ebeveyn çocuk ilişkilerini gözlemekte, ebeveynlerle bilgi alışverişinde bulunmaktadır (Seçkin ve Koç, 1997:7).

1.7.4. Veli toplantıları

Veli toplantıları, yerini, saatini ve gündemini öğretmenin belirleyerek ailelere bildirdiği bir aile katılım etkinliği olarak tanımlanır. Anne babaların düzenli katılımıyla yapılan toplantılar bilgi elde etmek için fırsat sağlar. Bu toplantılar eğitim yılı başında ve sonunda olmak üzere senede en az iki kez yapılmalı ve belirli bir gündem izlenmelidir. Bu toplantılarda okulun genel eğitim politikası, işleyişi, eğitim programları, amacı ve çocuklara kazandırılmak istenen hedeflerin aktarılması gibi konuları içermektedir. Ayrıca öğretmen değerlendirmelerini, sanat etkinliklerini, gözlem kayıtlarını toplantı da ailelerle paylaşmalıdır. Toplantılar sırasında öğretmen anne ve babaları konuşmaları için yönlendirmeli, çocuklar arasında karşılaştırma yapmamalı ve tartışmalardan kaçınmalıdır (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010: 76; Akkaya, 2007: 80; Akt; Cavkaytar, Manning, 1997: 27-33).

1.7.5. Grup Toplantısı

Çocuklarının gelişimlerini desteklemek, eğitimleri ile ilgili bilgilerini arttırmak amacıyla anne ve babalara ihtiyaç belirleme formuna göre belirlenen konularla ilgili grup toplantıları düzenlenebilir. Toplantı konuları çocuk gelişimi ve eğitimi, çocuklarla evde yapılabilecek etkinlikler, çocuk kitapları vb olabilir. Aileler kendileri belirledikleri konularda daha fazla katılım gösterme eğilimindedirler (Hohmann, 2000;150, Ömeroğlu ve Diğerleri, 2003;175, Tezel Şahin ve Özyürek, 2010: 78).

1.7.6. Telefon ve E-Mail Yoluyla Görüşme

Telefonla görüşme, sağlıklı iletişim yollarından biridir ve öğretmenler aileleri sadece olumsuz bir durum karşısında değil; olumlu bir gelişme karşısında da telefonla arayabilmelidir. Ebeveynlerle yüz yüze görüşülemediği zaman ya da en hızlı görüşmenin zorunluluk olduğu zamanlarda, kısa aralıklarla telefon ya da e-mail yoluyla ebeveyn ile iletişim kurulabilir (Sarıtaş, 2004; Kuzu, 2006; Şeker 2009: 22 ve Diken, 2009: 5). En önemli güçlüğü ise sürenin kısa olmasıdır (Arabacı, 2003: 16). Telefonla görüşme için, anne-baba için uygun olan zamanlar tercih edilerek görüşme garantiye alınmalı ve kısa görüşme şeklinde planlamalar yapılmalıdır (Ömeroğlu, Kandır ve Ersoy, 2003: 214).

1.7.7. Tanışma Toplantısı

Okullar açılmadan önce anne babalar okula davet edilerek genel bir toplantı yapılarak okulla, programla ilgili bilgiler verilebilir (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010:75).

1.7.8. Eğitim ve Duyuru Panoları

Ebeveynlerin rahatlıkla görebileceği bir alanda, bir konu başlığı belirlenerek, dikkati çekecek bir tarzda hazırlanmış, kolay okunabilir özellikte panolardır. Panolara ilgi ve dikkat çekici bir başlık hazırlanır.

- Panolar gazete haberleri, fotoğraflar, makaleler, şiirler ve resimlerle ilgi çekici hale getirilir.
- Konu ile ilgili broşür, el kitabı, el ilanı vb. basılı materyaller ile panodaki bilgilerin gelişmesi sağlanır.
- Ebeveynler çocuklarını bırakmaya ya da almaya geldiklerinde panoya dikkatleri çekilir.
- Ebeveynlerin panodaki yazıları okuyup okumadıkları gözlemlenir ve onların dikkati yönlendirilir (M.E.B, 2006: 80).

Panolar ebeveynlerin görebilecekleri yerde, kolay okunabilir ve farklı materyaller kullanılarak dikkat çekici bir şekilde hazırlanmalıdır. Öğretmenler, ebeveynlerin çocuklarını bırakmaya ya da almaya geldiklerinde panoya dikkat çekmeli, ebeveynlerin panodaki yazıları okuyup okumadıklarını gözlemlemelidir. Ayrıca ailelerin ilgisini çekmek için hem içerik hem de tasarım açısından düzenli olarak değiştirilmeli, bilgiler güncellenmelidir (Temel, Aksoy ve Kurtulmuş, 2010: 339; Aydoğan, 2010: 116).

Duyuru panoları ebeveynlerin çocuklarını aldıkları ya da getirdikleri zaman okuyabilecekleri yerlere yerleştirilmelidir. Duyurular, çocukların etkinlikleri ya da öğretmen hazırladığı özel notlar tahtaya iliştilirilebilir. Bazı firmaların çıkardığı el ilanlarından ebeveynlere yeterli sayıda sağlanabilir. Ayrıca okulun el kitapları ve haber mektupları tahtanın yanında bir masada bulundurulabilir (M.E.B, 2006: 80-82; Temel, Aksoy ve Kurtulmuş, 2010: 339; Aydoğan, 2010: 116).

1.7.9. Ebeveyn Köşesi

Anne ve babaların çocuklarını okula almaya geldiklerinde vakit geçirebilecekleri bir köşedir. Bu köşe kitapçık, broşür ve makalelerle zenginleştirilebilir (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010: 82; Morrison, 1998:179).

1.7.10. Broşürler

Tehlikeli durumlar, beslenme, iletişim, çocuk kitapları, davranış problemleri, okulöncesi eğitim hakkında bilgi vb. konularda hazırlanabilir. Broşürde önemli olan kısa, basit, anlaşılır ve uygulanabilir ifadelerin bulunması ve konularla ilgili, resimlere de yer verilebilmesidir. Gerektiğinde aşı, hastalık gibi durumlarla ilgili hazır broşürler de kullanılabilir. Bütün ailelere broşürün verilmesine dikkat edilmelidir (Aral ve diğ., 2002:171; Ömeroğlu ve Can Yaşar, 2008:98).

1.7.11. Haberleşme Panosu

Okul ve aileler arasında iletişim ve haberleşmeyi sağlamak velilere düzenli olarak bilgi vermek amacıyla hazırlanan panolardır. Haberleşme panosuna çocuk gelişimi ve eğitimi, çocuğun beslenmesi, oyun gibi konuların yer aldığı makaleler, çocukların yaptığı etkinlikler,

duyurular, yemek listeleri, fotoğraflar asılabilir (Seçkin ve Koç, 1997;51, Tezel Şahin ve Özyürek, 2010;250-251).

1.7.12. Afişler

Afiş, bir şeyi duyurmak veya tanıtmak için hazırlanan, kalabalığın görebileceği yere asılmış, genellikle resimli duvar ilanıdır. Anne ve babalara istenilen konularda afişler hazırlanabilir. Afişte çarpıcı bir resim ve bir de mesaj yer almalıdır ve ailelerin görebileceği yerlere asılmalıdır (Akkaya, 2007: 33; Ömeroğlu ve Can Yaşar, 2008;75-76).

1.7.13. Kitapçıklar ve Etkinlik Örnekleri

Kitapçıklar, anne babaların günlük yaşamlarında kullanabileceği ve ev ortamında çocuğun gelişimine katkıda bulunabileceği, çocuk eğitimi ile ilgili yeni bilgi ve gelişmeleri izleyebilecekleri, çocuklarının okulda yaptığı çalışmalardan haberdar olabilecekleri pratik bilgilerdir. Kitapçıklarda dil çok sade, anlaşılır ve profesyonellikten uzak olmalıdır. Açıklamalar kısa ve resimlerle görsel olarak desteklenir nitelikte olmalıdır (Ömeroğlu, Kandır ve Ersoy, 2003: 130; Aydoğan, 2010: 118). Çocuk gelişimi, iletişim gibi çeşitli konularda bilgi içeren kitapçıklar, yaşlara göre hazırlanmış oyun ve oyuncak kitapçıkları, tüm ebeveynlerin adres ve telefon numaralarının bulunduğu kitapçıklar, çocukların sevdiği ve sevmediği yemekler, şarkı, şiir, oyun ve öykülerle ilgili kitapçıklar anne-babaların yararlanması için evlere gönderilebilir (Ömeroğlu, Yazıcı ve Dere, 2003: 444-445).

1.7.14. Bülten Tahtası

Anne babalar için, eğitim programlarını, okul ve sınıfla ilgili haberleri, öğretmen ve çocuklar için mesajları, duyuruları, çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili bilgileri, gazetelerden alınmış bölümleri, çocukların yaptıkları etkinlikleri, ilginç olayları ve güncel bilgileri üzerinde barındıran bir kaynaktır (Ersoy, 2003:203).

Bülten tahtası, anne babaların yeterince yararlanabilmesi için girip çıkarken rahatlıkla görebilecekleri bir yere asılmalıdır. Ailelerin giriş çıkışta yararlanabilmesi amacı ile çok kısa sürede okunabilecek ya da incelenebilecek nitelikte hazırlanmalı ve bilgiler resim, fotoğraf gibi görsel uyarıcılarla birlikte desteklenmelidir (Can Yaşar, 2001:370-371; Ersoy, 2003:203).

1.7.15. Dergi ve Gazeteler

Okullar aileleri bilgilendirme, sınıf ve okulla ilgili haberleri vermek için farklı türlerde gazete çıkarabilirler. Sınıf etkinlikleri hakkında, aileleri bilgilendirme, çocuk gelişimi ile ilgili bilgiler, etkinlik örnekleri aileler için ilginç ve ihtiyaçlarını karşılayacak konular seçilmelidir (Tezel Şahin ve Özyürek, 2010: 96).

1.7.16. Dilek ve Makale Kutusu

Aileleri eğitimin bir parçası haline getirmek için onların istek ve gereksinimlerini, eleştiri ve önerilerini yazarak bırakabilecekleri bir dilek kutusu okul öncesi eğitimi öğretmeni tarafından oluşturulmalıdır. Ailelerin buraya bıraktıkları yazılar dikkatlice incelenmeli ve bu konuda ailelere geribildirim sağlanmalıdır. Böylece öneri kutusu amacına ulaşmış olacaktır. Ayrıca anne ve babalara evde yararlanabilecekleri biçimde bilgi sağlayabilecekleri makale kutusu oluşturulmalıdır. Öğretmen makalelerin içeriklerini çok iyi bilmeli ve ihtiyacı olan anne-

babalara tavsiye edebilmelidir. Anne-babalara verilen makalelerin geri getirme zorunluluğu olmamalıdır. Böylece aileler evde ihtiyaç duyduğu diğer zamanlarda makaleyi tekrar okuyabilir ve bu bilgilerden faydalanabilir (Aktaran: Kızıldaş, 2009: 60; Köksal Eğmez, 2008: 45).

1.7.17. Yazışmalar

Yazışmalar ebeveynden okula, okuldan ebeveyne olmak üzere iki yönlü bir süreç olmalıdır. Bu süreçte öğretmen memnuniyetine ya da önemli olaylara ilişkin notlar yazılabilir. Kesin kayıtların ve raporların tutulmasında çocukların katılmasının çok kritik önemi vardır. Yemek yeme, uyuma, fiziksel büyüme ve gelişim konusundaki kayıtlar yalnızca ebeveyn ve çocuk için değil öğretmen içinde çok önemlidir (M.E.B, 2006: 82).

1.7.18. Haber Mektupları

Haber mektupları çocuğun o gün ilk kez başarabildiği bir davranışı, evde çocukla yapılabilecek etkinlikleri, çocukların etkinlikler sırasında yaptığı davranışlar, fotoğrafları gibi sınıf içi haberleri içerebileceği gibi çocuk yetiştirmeyle ilgili, çocuğun okulda öğrendiği bir kavramın evde nasıl pekiştirileceği ile ilgili bilgileri de içerebilir (Ömeroğlu, Yazıcı ve Dere, 2003: 444).

1.7.19. Toplu Dosyalar

Her bir çocuğun büyüme ve gelişim kayıtları için öğretmen toplu dosyalar tutmalıdır. Sağlık kayıtları, gelişim çizelgeleri ve anekdot kayıtları toplu dosyalarda bulunabilir. Bu dosyalarda çocuğun yaptığı sanat etkinlikleri tarihleri ile birlikte düzenli olarak yer almalıdır. Çocuğun sosyal ve psikomotor gelişimleri kaydedilmelidir. Bu gözlem kayıtları objektif olmalıdır. Ancak bu şekilde çocuğun büyüme ve gelişiminin seyri sağlıklı biçimde izlenebilir (MEB, 2006: 82-83)

1.7.20. Gelişim Raporları

Ailelere, her dönem sonunda yapılan çalışmaların özetleriyle birlikte, çocukların genel durumunu değerlendiren bir rapor sunulabilir. Her yarıyıl sonunda, gözlem sonuçları ve değerlendirme formlarına göre gelişim raporları hazırlanarak, tüm gelişim alanları dikkate alınarak, çocuğun gelişimsel olarak kat ettiği yol, başarıları, desteklenmesi gereken özel yetenekleri, evde desteklenmesi gereken alanlar, ailelere gönderilir (Dikmen, 1991; 150-151; M.E.B, 2002,;85, Tezel Şahin ve Özyürek,2010: 350-351).

1.7.21. Fotoğraflar

Her okul öncesi eğitim kurumunda bir fotoğraf makinesi mutlaka bulunmalı ve öğretmen fotoğraf makinesini kullanmayı bilmelidir. Çocuk için ilk olarak gerçekleşen gelişimsel olaylar ve diğer bütün hatırlanması gereken olaylar fotoğraf makinesi ile kayıt edilebilir. Fotoğraflar gezilerde, yemek sırasında, kahvaltıda ya da etkinlikler sırasında çocuklar tarafından da çekilebilir. Günlük olaylar sırasında çekilen fotoğraflardan yapılan çalışmalar anlatan bir pano/album, broşür hazırlanabilir veya web sayfasında yayınlama yoluyla ebeveynlerle paylaşılabilir. Ayrıca çekilen fotoğraflar slayt olarak ebeveynlere veli toplantılarında gösterilebilir (Temel, Aksoy ve Kurtulmuş, 2010: 339; Aydoğan, 2010: 120; MEB, 2006: 82).

1.7.22. Video-Teyp Kayıtları

Sınıfta uygulanan etkinlikler sırasındaki önemli ve heyecan verici olaylar kasetlere kaydedilebilir. Bu kayıtlar, evlere gönderilerek, okuldaki çalışmaların ailelerle paylaşılması ve ailelerin bilgilenebilmesi sağlanabilir (Akkaya, 2007:96, Ömeroğlu ve Can Yaşar, 2008:195).

M.E.B (2006: 81)'e göre öğretmen anaokulunda her zaman kayıt almaya hazır bir teyp bulundurmalıdır. Çocukların yeni öğrendiği şarkıyı, arkadaşları ile konuşmalarını, yeni öğrendiği bir sözcük ya da kavramla ilgili konuşmalarını kaydederek bu önemli olayı ebeveynlerle paylaşmalıdır. Teyp çocukların da kullanabileceği araçlardır. Çocuklar heyecan verici bir şeyi keşfettiğinde ya da o anda olan önemli bir olayı, heyecanı anında yakalayıp ebeveynleri için kaydedebilir. Bu kayıtlar çocukla birlikte eve gönderilebilir ve akşam ailelerle paylaşılması sağlanabilir.

1.7.23. Belirli Gün ve Haftalarda Anne Babaların Okul İçi Etkinliklere Katılmaları

Ailelerin katılacağı gecelerin ve kutlamaların düzenlenmesi, kültürel yemek günleri gibi etkinliklerle aileler sosyal olarak okula gelebilmektedirler (Akt: Cömert ve Güleç, 2004: 140). Çocuğun sosyal ve duygusal gelişimi için, yılda bir veya birkaç gün ailelerin katılımıyla yemek günlerinin düzenlenmesi, ailelerin bu iletişim etkinliğinde, diğer ailelerle ve öğretmenlerle iletişime geçip olumlu tutumlar sergilemeleri önem taşımaktadır (Binicioğlu, 2010: 22).

1.7.24. Anne Babaların Sınıf İçi ve Sınıf Dışı Etkinliklere Katılması

Anne babaların bu etkinliklere katılımının birçok şekli vardır. Bazı programlarda anne baba günlük etkinliklerde öğretmenin yardımcısı gibi görev yapmakta bazı programlarda ise sadece belirlenmiş zamanlarda özel bir etkinlik için yardım etmeye çağrılmaktadır. Bu yüzden anne babaların sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklere katılarak sınıf ortamında çocuklarını gözlemlemeleri, program hakkında bilgi edinmeleri açısından önemlidir. Anne babalar sınıf içindeki ve sınıf dışındaki etkinliklere eğitici, rehber veya lider olarak katılabilirler (Temel, 2001: 351; Ömeroğlu ve diğ., 2003: 442).

Aileler okullarda dil oyunlarına, okuma ve yazmaya hazırlık aktivitelerine katılabilirler ya da katılmalıdırlar. Belli zamanlarda aileler okula gelerek sınıfta çocuklara hikâye okuyabilirler (Sak, 2005: 31). Katılım, öğretmene çocuklarla fazla ilgilenme ve bireysel yardım sağlama konusunda fırsat sağlamaktadır. Ailelere ise sınıfta neler olduğu konusunda gözlem yapma imkânı vermektedir. Böylece öğretmenle ve okulla olan iletişimleri artacaktır. Çocuklar farklı yetişkinlerle birlikte oldukça, çocukların başkalarını anlama ve onlarla ilişki kurma becerileri gelişecektir.

Anne ve babaların sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerine şunlar örnek verilebilir; sınıfta ya da evde kullanılacak program materyallerini geliştirmek, hikâye anlatmak, şarkı oyun gibi etkinliklerde öğretmen rolünü üstlenmek, kahvaltı veya yemekte çocuklara rehberlik etmek, model olmak, yıpranan kitapları çocuklarla birlikte onarmak, bitki yetiştirmeye yardım etmek, kendi mesleği ile ilgili sınıfta veya çalıştığı kuruma gezi düzenleyerek mesleği hakkında çocuklara bilgi vermek olarak sıralanabilir. Ayrıca anne babaların bu işe hazırlanması önemlidir, neyi yapıp neyi yapmayacaklarını bilmelidir. Bunun için öğretmenin anne baba ile işbirliği yapması gerekmektedir (Ersoy, 2003:209, Arabacı, 2003: 20- 31).

SONUÇ

Okulöncesi dönemde çocuklarımızın eğitim hedeflerini saptarken çocuğu tek başına düşünmek mümkün değildir, çocuk ailesi ile bir bütündür. Eğitimci olarak başarılı bir okulöncesi eğitimini amaçlıyorsak programın içine anne ve babayı da alan, aile eğitimini kapsayan, önem veren hedefler oluşturmak zorundayız. Okulöncesi eğitime anne-babanın katılabilmesi için okul tarafından ailelerin program hakkında bilgilendirilmeleri hatta yazılı olarak programın verilmesi gerekmektedir. Program hakkında verilen yazılı bilgiler aile ve okul arasında iyi bir iletişim ve anlaşma için sağlam bir temel oluşturur.

Okulda verilecek eğitimin yararlı olabilmesi için öncelikle aileleri önemseyerek onlarla olumlu iletişim içine girilmesi gerekmektedir. Ailelerle olumlu iletişim sağlama bir anda gerçekleşmeyip, her ailede farklı sürede gerçekleşebilir. Programda diğer ailelerle etkileşim ve iletişim içinde olmaları da veliler için destek ve teşvik oluşturabilir. Aile destek programları yoluyla anne-babaları bilgilendirmek, yeni beceriler kazandırmak ve sorunlarına danışmanlık yapmak, aile içi ilişki dinamiğini geliştirmekte ve çocuğun gelişimini hızlandırmaktadır.

Okulöncesi eğitim; planlı ve programlı yapıldığında bir eğitim sürecidir. Eğer verilen eğitimin evde de devam etmesi amaçlanıyor ise; okulöncesi eğitim programı hazırlanırken sadece çocuk değil, ailesi de program içinde düşünülmelidir. 15. Milli Eğitim Şurası'nda alınan "Aile Katılım Programları" ve "Ana-Baba Okulları" yaygınlaştırılmalı" kararı ile aileyi de hedef almanın gerekliliği belirtilmiştir. Ayrıca, M.E.B Okulöncesi Eğitim Programında, programın uygulanması ile ilgili ilkelerden ailenin çocuğun eğitimine katılımının sağlanması zorunlu hale getirilmiştir. Bu nedenle okul-aile işbirliğinin sağlanmasının çocukta istenen davranışların geliştirilmesi açısından önemli olduğu belirtilmiştir. Ailelerin planlama ve uygulamalara etkin katılımlarının sürekliliğinin sağlanması için, ailelerin okulda yapılanlar hakkında sürekli olarak bilgilendirilmelerinin gerekliliği de vurgulanmıştır.

KAYNAKLAR

- Aral, N., Kandır, A. Ve Can Yaşar, M. (2000). Okul Öncesi Eğitim ve Ana Sınıfı Programları Öğretmen El Kitabı. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.
- Akkök, (2001). 36-72 Aylık Çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programlarının Hazırlanması, Ankara: Kök Yayıncılık
- Akkök, (1999). Yaşamın Sihirli Yılları: Okulöncesi Dönem, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.96-97
- Aral, N. ve diğerleri.(2002). Okulöncesi eğitim ve Okulöncesi Eğitim Programı. İstanbul: YA-PA Yayınları
- Aydoğan, Y., (2010). Okul Öncesi Eğitim Programlarında Aile Katılımı. T. Güler (ed.), Anne baba Eğitimi. (ss: 104-140) İçinde. Ankara: Pegem A Akademi Yayıncılık.
- Can Yasar, M., (2001). Okul öncesi eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı. Gazi Üniversitesi Anaokulu-Anasınıfı Öğretmen El Kitabı. İstanbul: YA-PA 98.

- Cömert, D., Güleç, H. (2004). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımının Önemi: Öğretmen-Aile- Çocuk ve Kurum. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 6 (1): 131-145
- Dikmen, B. (1991). Okul-Aile Etkileşimi, Okulöncesi Eğitimciler İçin El Kitabı İstanbul: Ya-Pa Yayınları 150-151
- Eryorulmaz, A. (1993). Kurumsal Okul Öncesi Eğitiminde Ailenin Rolü. 9. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri. İstanbul: YA-PA Yayınları, 90-95.
- Ersoy, Ö. Kandır, A. (2003). Yıllık Plan Örnekleri ve Aile Katılımı Çalışmaları. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 116-229.
- Köksal Eğmez, F. C. (2008). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ailenin Eğitime Katılımı (Kocaeli'nde Beş Anaokulunda Yapılan Araştırma). Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürkan, T. (2004). Okulöncesi Eğitimin Tanımı, Kapsamı ve Önemi, Okulöncesi Eğitimin ilke ve Yöntemleri, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Kaya, O.M. (2002). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Programlara Ailelerine İlgili ve Katılımları İle Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Aile Eğitimine Katkısı Konusunda Anne- Baba Görüşleri. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü 120-128
- Kızıлтаş, E. (2009). Okul Öncesi Eğitimde Uygulanan Aile Katılım Çalışmalarının 5–6 Yaş Grubu Çocukların Dil Becerilerinin Gelişimine Etkisi Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi,
- Kandır, A. (2001). Çocuk Gelişiminde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Yeri ve Önemi”, Sayı 151, Ankara: Milli Eğitim Dergisi.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2006). 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). Çocuklarda Benlik Gelişimi (http://okulweb.meb.gov.tr/10/07/653804/rehberlikdosyalar/veli/cocuklardabenlik_gelisimi.doc, 10. 05.2012 tarihinde erişildi).
- Ömeroğlu, E., Kandır, A. ve Ersoy, Ö. (2003). Yıllık Plan Örnekleri ile Aile Katılım Çalışmaları. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.175
- Ömeroğlu, E., Yazıcı, Z., Dere, H. (2003). Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar, aile katılımı ve eğitimi. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Seçkin, N. ; Koç, G. (1997). Okulöncesi Eğitimde Okul-Aile İşbirliği. Yaşadıkça Eğitim, (51). 5-10.
- Şahin, F. T., & ÜNVER, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. Kastamonu Eğitim Dergisi, 13(1), 23-30.

- Ural, O. (2005). Okul Öncesi Eğitim ve Aile Katılımı. Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular İçinde, Yay. Haz. Ayla Oktay ve Özgül Polat Unutkan, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 373-382.
- Ustun Oğlu, U. (1990). Ailelerin Okul Öncesi Dönemin Önemi Konusunda Bilinçlen dirilmesi Türkiye Aile Yıllığı. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ailenin Eğitimi Raporu.
- Zembat, R., Unutkan P.O. (2001). Okul Öncesi Donemde Çocuğun Sosyalleşmesinde Ailenin Yeri (Aile Katılım Programı Uygulama Örnekleriyle). İstanbul: Ya-pa 80-81
- Tezel, Ş. F. ; Özyürek, A. (2010). Anne Baba Eğitimi ve Okul Öncesinde Aile Katılımı, Morpa Yayıncılık 250-251
- Temel, Z. F. Aksoy, A., ve Kurtulmuş, Z. (2010). Erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları. Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılımı çalışmaları (ss. 328-357) İçinde. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Zembat, R. ve Unutkan, Ö. P. (1999). Okul Öncesinde Çocuğunun Sosyal Gelişiminde Aile Katılımının Önemi. Marmara Üniversitesi Anaokulu/ Anasınıfı Öğretmen El Kitabı: Rehber Kitaplar Dizisi, İstanbul: YaPa Yayınları, 151-173